

آینده پژوهی آموزش عالی و دانشگاه در ایران؛ مبانی و سناریوها

گزارشی از سی پنل تخصصی میز آینده پژوهی؛

طی سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹

(جلد دوم)

تألیف: مقصود فراستخواه

دستیار برگزاری پنلها: حسین سمیعی

مرکز تحقیقات آموزش عالی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز ملی آینده پژوهی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

آینده‌پژوهی آموزش عالی و دانشگاه در ایران؛ مبانی و سناریوها گزارشی از سی پنل تخصصی میز آینده‌پژوهی؛ طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹ (جلد دوم)

مقصود فراستخواه (استاد مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی): دستیار برگزاری پنل‌ها: حسین سمعی
ناشر: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی با همکاری مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی
ویراستار: احمد ملکوتی‌خواه
طراح جلد: سعید سخابی
صفحه‌آرا: علی قربی
چاپ اول: بهار ۱۴۰۰
شمارگان: ۴۰۰
قیمت: ۱۶۴۰۰ تومان
شابک: ج. ۲: ۹۷۸-۹۶۴-۹۰۰۰۰۳۱-۲

الف

تلفن: ۲۲۷۶۷۴۹۳

وبسایت: www.iscs.ac.ir

نشانی: تهران، خیابان پاسداران، خیابان شهید مؤمن‌نژاد (گلستان یکم)، شماره ۱۲۴.

پست الکترونیکی: publication@iscs.ac.ir

کلیه آثار منتشره در این مؤسسه در جهت ایجاد فضای آزاد علمی و نظر شخصی نویسندگان محترم آن است و لزوماً مورد تأیید مؤسسه نیست.

سرسناسه: فراستخواه، مقصود، ۱۳۲۵ -
عنوان و نام پدیدآور: آینده‌پژوهی آموزش عالی و دانشگاه در ایران؛ مبانی و سناریوها: (گزارشی از سی پنل تخصصی میز آینده‌پژوهی طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹) / تألیف مقصود فراستخواه؛ دستیار برگزاری پنل‌ها: حسین سمعی؛ برای مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، میز آینده‌پژوهی آموزش عالی ایران.
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی؛ مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ج. ۲.
شابک: دوره: ۸-۳۹-۹۷۸-۹۶۴-۹۰۰۰۰۳۱-۲؛ ج. ۱: ۹۷۸-۹۶۴-۹۰۰۰۰۳۰-۵؛ ج. ۲: ۹۷۸-۹۶۴-۹۰۰۰۰۳۱-۲؛ ج. ۳: ۹۷۸-۹۶۴-۹۰۰۰۰۳۲-۳.
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: جلد دوم دستیار برگزاری پنل‌ها حسین سمعی، فاتح مرادی‌نیا.
عنوان دیگر: گزارش مختصری از سی پنل تخصصی میز آینده‌پژوهی طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹.
موضوع: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- آینده‌نگری -- مقاله‌ها و خطابه‌ها: Universities and colleges -- Iran -- Forecasting -- Addresses, Essays, Lectures
موضوع: آموزش عالی -- ایران -- آینده‌نگری -- مقاله‌ها و خطابه‌ها: *Addresses, essays, Education, Higher -- Iran -- Forecasting -- lectures
شناسه افزوده: حسین، ۱۳۴۰ -
شناسه افزوده: مرادی‌نیا، فاتح، ۱۳۶۴ -
شناسه افزوده: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی: Institute for Research and Planning in Higher Education
شناسه افزوده: میز آینده‌پژوهی آموزش عالی ایران
شناسه افزوده: مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی: Institute for Social and Cultural Studies
رده بندی کنگره: L۸ ۱۳۵۳
رده بندی دیویی: ۳۷۸/۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۷۴۴۲۵۸۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

فهرست

۷	دیپاچه مؤسسه
۹	مقدمه
۱۱	بیشگفتار مؤلف
۱۵	پنل شانزدهم: آینده دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی در جهان رقابتی با تأکید بر ساز و کارهای رتبه‌بندی
۶۱	پنل هفدهم: آینده علوم محض و بنیادی در ایران: ماشین شغل‌ساز و نگاه سودآور یا نهاد علمی معناساز و دانش‌گستر
۱۰۹	تأملات و هشدارهای سیاستگذاری برای محافظت از آینده علوم در ایران
۱۵۳	پنل هجدهم: آینده کلاسی درس دانشگاهی ایران از منظر فناوری‌های نوظهور اطلاعات و اینترنت همراه
۱۸۷	پنل نوزدهم: آینده‌اندیشی درباره دوره‌های دکتری آموزش عالی با تأکید بر پژوهش‌های نظام آموزش عالی
۲۳۳	پنل بیستم: آینده علوم و آموزش‌های ریاضی در ایران چهار سناریوی پیش روی کشور
۲۸۷	پنل بیست و یکم: نقش مئی دانشگاه‌ها در شرایط پیش روی کشور (دانشگاه بودن در بحبوحه چالش‌ها)
۳۲۷	پنل بیست و دوم: آینده مؤسسات پژوهشی کشور با تأکید بر ارزیابی آنها؛ مفاهیم، روش‌ها و تجارب جهانی
۳۶۳	پنل بیست و سوم: آینده تأثیر اجتماعی دانشگاه در ایران
۴۰۷	پنل بیست و چهارم: آینده آموزش عالی فنی و حرفه‌ای با توجه به تحولات نویدید در ایران و جهان
۴۷۷	پنل بیست و پنجم: فضای مجازی و آینده آموزش عالی
۵۵۱	پنل بیست و ششم: مدیریت دانش و مستندسازی تجربه‌ها در دانشگاه آینده
۶۰۳	پنل بیست و هفتم: آینده منابع مالی دانشگاه با تأکید بر ضرورت تنوع بخشی به منابع ضمن مرور تجربه‌های دانشگاه کاشان
۶۴۹	پنل بیست و هشتم: بررسی سناریوهای عبور دانشگاه ایرانی از شرایط کرونایی-تحریمی
۷۱۱	پنل بیست و نهم: بررسی آینده دانشگاه‌ها در برنامه هفتم توسعه
۷۶۵	پنل سی ام: پیشران‌ها و بازدارنده‌های آتی دانشگاه در دهه ۱۴۰۰ آینداندیشی برای دوره برنامه هفتم
۷۶۹	واژگان
۷۶۹	منابع

دیباچه مؤسسه

دانشگاه امروزی در اثر چرخش‌های فرهنگی، اجتماعی و فناوری در عصر حاضر دستخوش تغییراتی شده. و این تغییرات موجب ظهور مفاهیم تازه‌ای در مطالعات آموزش عالی، علم و فناوری گردیده است. در این بستر جهانی، در سال‌های اخیر مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی، علم و فناوری نه تنها مورد توجه واقع شده بلکه در نظام شناخت و آینده‌نگری آموزش عالی اهمیت محوری پیدا کرده است. فهم چالش‌های پیش روی آموزش عالی و انتظارات از آن با تکیه بر مؤلفه‌های درونی و بیرونی نظام علم، وضعیت فعلی و آینده‌نگری تعاملات میان دانشگاه و محیط پیرامون به ماد مطالعات فرهنگی و اجتماعی ممکن می‌نماید و از این طریق می‌توان راهبردهای تعادل‌بخش میان کارویژه‌های دانشگاه با نیازهای اجتماعی و بازار کار ارائه داد. براین اساس مطالعات آموزش عالی و علم برای شناخت وضعیت موجود، ارزیابی تعاملات آن با جامعه و فرهنگ و ایفای نقش مؤثرتر آموزش عالی در ترسیم آینده کشور نیازمند بهره‌گیری از ظرفیت علوم اجتماعی و علوم انسانی و کاربست راهبردهای آن در عرصه سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری است. برای دستیابی به این اهداف، مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از سال ۱۳۸۲ با هدف پژوهش در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی و توسعه علمی، ایفای نقش نهاد واسط میان دانشگاه و جامعه و به‌عنوان نهاد مولد اندیشه و اتاق فکر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه‌های مورد اشاره تأسیس شده و در پی انجام پژوهش‌ها و مطالعاتی در محورهای زیر است:

۱. پژوهش در زمینه مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی، توسعه علمی و فناوری ۲.
- مطالعه در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی ۳. توسعه کانون‌های تفکر
- در حوزه مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی و توسعه علمی ۴. آینده‌نگری دانشگاه‌ها
- و شناخت نیازهای جدید آموزش عالی در زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی ۵. شناخت و بسط مطالعات میان‌رشته‌ای و روش‌های گسترش آن.